

УДК 339.97

Чентуков Ю.І.,

д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Балабанова Н.В.

к. н. з держ. управління, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В УКРАЇНІ

Трансформаційні процеси, що відбуваються протягом останніх років в Україні та глобальні тенденції і події у сфері міжнародної торгівлі значною мірою змінили умови ведення експортно-імпоротної діяльності підприємствами країни.

З-поміж найважливіших глобальних тенденцій та подій у міжнародній торгівлі варто відзначити політизацію міжнародної торгівлі та розквіт протекціонізму, як наслідок поглиблення суперництва між країнами та прагнень зміцнити свої позиції шляхом використання захисних заходів. За даними Global Trade Alert кількість запроваджених протекціоністських норм протягом останніх десяти років має загальну тенденцію до зростання. І хоча загальна кількість заходів щодо лібералізації торгівлі також зростає, дискримінаційних зафіксовано майже втричі більше. Протягом 2018 року країнами світу було запроваджено 1,535 тисяч заходів протекціонізму та 577 інструментів, спрямованих на стимулювання глобальної торгівлі товарами. Щодо України, то протягом останніх десяти років державою було впроваджено 82 захисних заходів по відношенню до 100 країн світу та 33 норми щодо лібералізації зовнішньої торгівлі товарами (рис.1).

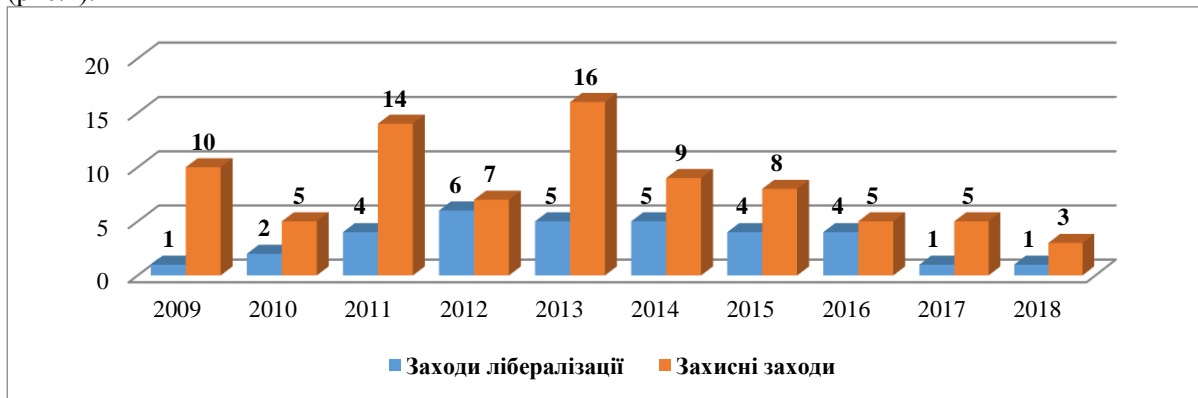

Рис. 1. Кількість державних втручань щодо стимулювання та обмеження торговельних потоків, 2009-2018 рр.

Переважаюча більшість захисних заходів, які було запроваджено українським урядом протягом останніх десяти років спрямована щодо товарів, які мають походження з Росії, Франції, Німеччини, Бельгії, Індії, Італії, Казахстану, Польщі, Туреччини, США. Та якщо заходи, що застосовуються розвиненими країнами світу для регулювання зовнішньої торгівлі носять досить завуальований характер порівняно з традиційними інструментами та реалізуються переважно методами внутрішньої економічної політики (внутрішні податки та збори, державні закупівлі, вимоги використання місцевих компонентів у виготовленні кінцевих продуктів, субсидування для підтримки національних виробників, вимоги дотримання національних стандартів, певних екологічних та санітарних-гігієнічних норм), то для нашої країни ключовими інструментами захисту національних виробників є використання антидемпінгових заходів, імпортного мита, імпортного та експортного ліцензування. Переважно під дію антидемпінгових заходів потрапляє продукція металургійної та хімічної галузей. Більш того, металургійна галузь України є лідером за кількістю застосованих країною захисних дій та норм.

На початок 2019 року кількість діючих протекціоністських заходів, які країни світу запровадили **по відношенню до національних виробників України становила 1176**, зокрема тільки у 2018 році було введено в дію 218 захисних норм (у т.ч.: 10 застосовано Росією, 36 країнами ЄС та 47 Китаєм) (рис.2.).

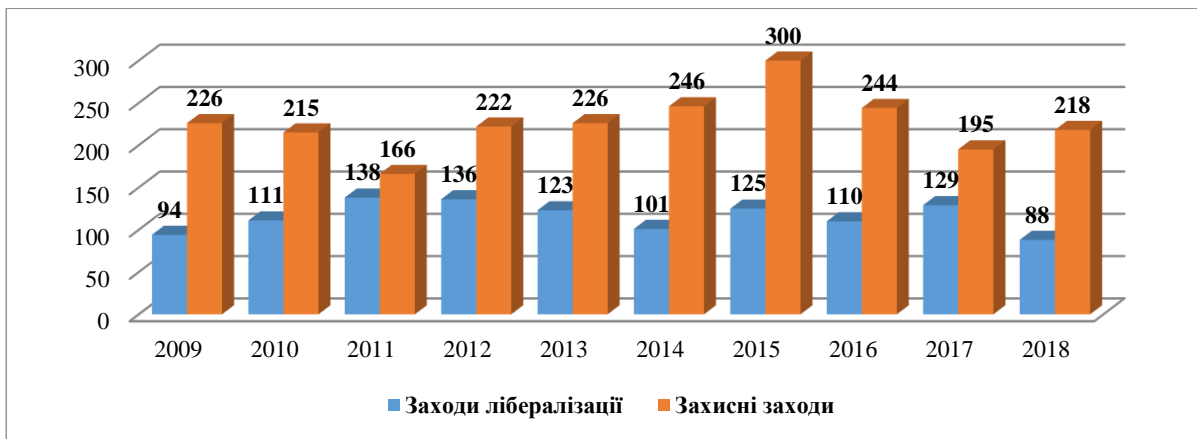

Рис. 2. Кількість іноземних державних втручань щодо стимулювання та обмеження торговельних потоків України, 2009-2018 рр.

Щодо товарних груп, до яких дискримінаційні заходи країнами світу застосовувалися найбільше, то це металургійна продукція, продукція машинобудування та продукція сільськогосподарства (зернові, олійні культури), які складають основу українського експорту (рис.3). Стабільність економіки країни значною мірою визначається якістю структури її експорту. На жаль, Україна має не багато експортних товарних позицій з високим рівнем доданої вартості, які мають постійний та стабільний попит на зовнішніх ринках та меншою мірою піддаються впливу торговельних обмежень.

Рис. 3. Топ-10 товарних груп України, до яких країнами світу застосовано протекціоністські заходи (2009-2018 рр., од.)

Частка міжнародної торгівлі, яка підпадає під дію захисних механізмів, щорічно поступово зростає (в середньому 45% експорту та 26% імпорту України). Експерти міжнародних організацій вважають, що формування та закріплення глобальної тенденції до застосування країнами світу дискримінаційних інструментів може призвести до уповільнення зростання глобальної економіки, адже введення бар'єрів перешкоджає розвитку кооперації між країнами, позначається на обміні та розповсюдженні технологій та інновацій. Проте враховуючи досвід окремих країн, саме поступова інтеграція до світового господарства, використання захисних механізмів та помірна торговельна відкритість у середньостроковій перспективі стають інструментами розвитку національного виробника та формування конкурентоспроможної економіки.

Література

1. Офіційний сайт організації Global Trade Alert [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.globaltradealert.org/global_dynamics
2. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wto.org
3. Чи потрібен Україні протекціонізм? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uifuture.org/publications/news/24726-chy/potriben/ukraini/rotekcionism>